

Preek over Jakobus 4:13-17 – Nieuwjaarsdag

Liturgie:

Votum en groet

Zingen: Ps. 144:1,2

Gebed

Schriftlezing: Jakobus 1

Zingen: Ps. 144:5,6

Tekst: Jakobus 4:13-17

Preek

Zingen: Lb. 473:1,2,3,4,5,10

Geloofsbelijdenis

Zingen: Ps. 27:7

Collecte

Zingen: Gez. 118:1,2,3

Zegen

Gehouden te: Baflo, 01-01-14 (10.00 u.)

Preek

Thema: Toon je geloof door afhankelijk van de Heer te leven

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jong en oud,

1. Goede voornemens

Het is niet verkeerd om aan het begin van een nieuw jaar goede voornemens te hebben. Een nieuw jaar betekent een nieuw begin veel mensen. Althans dat voornemen hebben ze. We gaan dit veranderen. We maken plannen zus en plannen zo.

Prima. Het is altijd goed om een nieuw begin te maken of je te bekeren. 1 januari lijkt een geschikt moment. Een ander moment kan ook. We ervaren de jaarwisseling vaak als een nieuw begin. Die overgang markeren we met goede.

Wat er van die goede voornemens terecht komt na een aantal weken, dat zien we dan wel weer. Vaak is dat niet zo veel. We gaan toch op de oude voet verder. En de wereld verandert minder dan we dachten.

Maar met goede voornemens en plannen is op zich niks mis. Het is zelfs verstandig. Het komt er wel op aan op welke manier je het doet. Met welke houding je naar de toekomst kijkt en je beleidsplannen maakt en presenteert. Voor je gezin, voor je bedrijf. Voor jezelf.

Wil je het zelf allemaal plannen? Wil je zelf beschikken over je capaciteiten, je tijd, je kapitaal? Of wil je je mogelijkheden inzetten in afhankelijkheid van God en ten dienste van je naasten, van Gods maatschappij in de wereld?

U begrijpt, dat maakt een groot verschil. Straal je in je handel drijven zelfverzekerdheid uit en geloof in de maakbaarheid van de samenleving? Of laat je merken, dat er een Ander is die over jouw leven en jouw handel beschikt?

De mens van onze samenleving heeft nog steeds een zeker vooruitgangsgeloof. Oké, er zijn hier en daar deuken zichtbaar. Maar we gaan gewoon verder. Het is 'business as usual', zaken doen als gewoonlijk.

Het is waar: "In het verleden behaalde rendementen bieden geen garantie voor de toekomst." Maar we worden toch wel aangespoord om aandelen te kopen via beleggingsfondsen X of Y. En een goed rendement wordt toch wel beloofd. Als we de financiële bijsluiter maar gelezen hebben.

Welke houding moet je als christen nu hebben in deze wereld van zaken doen en van bijna onbegrensde mogelijkheden?

In elk geval moet niet de mens centraal staan. Een nieuw jaar niet beginnen met concentratie op zichzelf. Maar opnieuw leren afhankelijk te zijn van God, die over alles beschikt, ook over ons leven.

Dat wil Jakobus in ons tekstgedeelte aan de christenen leren. Hij roept ons op:

Toon je geloof door afhankelijk van de Heer te leven.

2. Zelfverzekerdheid

Jakobus komt in zijn omgeving grote woorden tegen. Grootspraak en een zelfverzekerde toon. "Wij zullen dit... Wij zullen dat..." Maar hij keurt dat scherp af. Wat voor mensen kapittelt hij? De rijke handelaren en ondernemers in de wereld? De managers van de internationale handel van die dagen? Het grootkapitaal van toen in de heidense wereld?

Nee, Jakobus schrijft zijn brief aan de gemeente van Christus. En in onze tekst richt hij zich vooral tot de kapitaalkrachtige broeders, die zich bezighouden met de handel op internationale schaal.

"Van Jakobus, dienaar van God en van de Heer Jezus Christus. Aan de twaalf stammen in de diaspora. Ik groet u." (Jakobus 1:1)

Daar heb je de afzender van de brief en de geadresseerden.

De twaalf stammen, dat doet ons denken aan Gods volk in het Oude Testament.

Israël kende oorspronkelijk twaalf stammen, naar de twaalf zonen van Jakob.

Jakobus gebruikt de aanduiding in het Nieuwe Testament om Gods volk aan te duiden. Dat is hier de gemeente van Christus. Op dat moment bestaat zij nog vooral uit christenen van Joodse afkomst. Deze brief is één van de oudste boeken van het Nieuwe Testament.

Die gemeente van Christus raakt in de verstrooiing als gevolg van de vervolging onder Saulus, na de arrestatie en de dood van Stefanus. De gelovigen worden uiteengeslagen en komen overal terecht. In het hele Joodse land en daarbuiten. Gods volk wordt verspreid over de hele wereld. De twaalf stammen in de verstrooiing vanwege het geloof in Jezus Christus. Ze moeten ook hun plaats vinden in de wereld als volgelingen van Jezus Christus.

Jakobus wil met zijn brief deze christenen aansporen tot een christelijke levenswandel. Aansluitend bij de grondwet van Gods koninkrijk in de Bergrede van Jezus Christus.

Het geloof in Jezus Christus blijkt in een christelijke levenswandel. Christenen moeten niet alleen hoorders van het woord zijn, maar ook daders. Je moet het woord van God in praktijk brengen. In hoofdstuk 2 van zijn brief heeft Jakobus dat breed uitgewerkt. Levend geloof blijkt in je werken, in je levenshouding.

Op de levenshouding van zijn eerste lezers heeft Jakobus, als dienaar van Jezus Christus, heel wat aan te merken. Hun spreken deugt niet. Men spreekt kwaad van elkaar. Men bekvecht en ruziet met elkaar.

In dat kader hekelt Jakobus de zelfverzekerdheid en de plannenmakerij, die hij in de gemeente tegenkomt bij meerderen. Hij signaleert zelfverzekerdheid, die niet uit geloof is. Waarin het geloof dus ook niet uitkomt.

De christenen, die zo leven, spreekt hij aan. En in hun spoor heel de gemeente van Christus. Ook ons, aan het begin van 2014.

3. Nietigheid

"Dan iets voor u die zegt: 'Vandaag of morgen gaan wij naar die en die stad. Daar blijven we een jaar, we zullen er handeldrijven en geld verdienen.'" (vs. 13)

Jakobus gaat het gesprek aan met de mensen die hij op het oog heeft. Hij kent precies hun taal en de toon ervan. Hij geeft dat treffend weer. Met een licht ironische ondertoon.

"Kom nou, u, die zegt: Vandaag of morgen gaan we naar die en die stad. Daar zullen we een jaar blijven om handel te drijven en geld te verdienen." Er is weinig bescheidenheid en afhankelijkheid in die woorden te bespeuren. De zelfverzekerdheid straalt eraf. "Wij zullen... Wij zullen..."

Alles is gepland: het tijdstip van vertrek, de duur van de reis en van het verblijf in het buitenland. Winst maken ze ook. Dat weten ze zeker. Want hun handel is winstgevend. Er kan niets misgaan, menen deze kooplui.

Daartegen komt Jakobus in het geweer. "O," zegt hij, "o, kan er niks misgaan? Maar dan kent u uzelf nog niet. Alles is helemaal niet zo zeker of vanzelfsprekend."

"U weet niet eens hoe uw leven er morgen uitziet. U bent immers maar damp, die heel even verschijnt en dan al verdwijnt." (vers 14)

Met deze woorden geeft Jakobus aan hoe de mens is na de zondeval: nietig en vluchtig. Zijn leven is kort, een zucht. Een flard mist, die plotseling neerslaat en even plotseling weer opgetrokken is. Zomaar voorbij. "U weet niet eens, wat er morgen gebeuren zal; en wat stelt uw leven voor?"

Ja, wat weten we van morgen? Niets, als je goed na gaat. "U weet niet eens of u morgen nog wel leeft," zegt Jakobus. Zegt de Heer zelf.

Hoort u, hoe scherp Jakobus positie kiest tegen die zelfverzekerde plannenmakers? Wat stelt uw leven voor? Vraagt hij zijn lezers. Hij verwacht niet direct een antwoord. Dat antwoord geeft hij zelf. "U bent een damp, een lichte nevel, die er even is. U bent zo weer verdwenen. God kan uw leven zo weer afsnijden. In een moment." De mens is een zucht. Een mensenleven is zo voorbij. Laat staan een jaar.

Jakobus zegt tegen zijn lezers: "Zo bent u nu. Nietig. U met uw parmantige plannenmakerij. Uw leven is maar zo kort. Erken dat in oprecht geloof. Erken daarin ook uw schuld als mensen. Want het is onze eigen schuld, dat ons leven zo verzwakt is."

Er is geen enkele reden tot roemen in menselijke plannen. Geen enkele reden voor grootspraak. Het is elke dag weer een wonder van God als u nog leeft.

"U weet niet wat er morgen gebeurt," zegt Jakobus. Morgen is voor ons verborgen. Elke morgen is weer nieuw. En elke morgen is er de genade van God, die leven geeft en leven spaart.

Dat wil Jakobus de christenen op het hart binden. Wij moeten onze eigen nietigheid erkennen en daarin tonen dat wij geloven in God.

Het nieuwe jaar is aangebroken. Dat is het wonder van de nieuwjaarsdag. Een wonder als van elke nieuwe morgen. Bij de jaarwisseling staan we daar in het bijzonder bij stil.

Elk jaar is een jaar van de Heer. Elke dag is een dag van de Heer, waarop Jezus verder komt met het afrollen van de boekrol, die hij van zijn Vader in handen heeft gekregen.

Wij, christenen, zijn mensen van de dag. Mensen die leven bij de dag. Ook al mogen we op een goede manier vooruitzien en plannen maken. Het is een zaak van geloof. Een zaak waarbij we onze eigen nietigheid erkennen.

Wij weten niet wat morgen zal gebeuren. Wij weten niet wat ons te wachten staat in 2014. Dat geldt niet alleen voor de ontwikkelingen in de wereld, de gebeurtenissen die de wereld kunnen schokken. Het geldt ook in onze kleine wereld van elke dag, van ons eigen leven en dat van ons gezin en ons bedrijf, van de gemeente.

Wij zijn een damp, die er even is en zomaar weer is weggetrokken. Dat is een geloofsbelijdenis, broeders en zusters. Die geloofsbelijdenis moet onze levenshouding met het oog op de toekomst bepalen. En ons afhankelijk maken van God.

4. Deo Volente

Tegenover de grootspraak en de zelfverzekerdheid, stelt Jakobus hoe het geloof spreekt. Niet: "Wij zullen dit en wij zullen dat."

"U zou moeten zeggen: 'Als de Heer het wil, zijn we dan in leven en zullen we dit of dat doen.'" (vers 15)

Wat hier staat heeft de naam gekregen van het 'jakobitisch voorbehoud'. "Het voorbehoud van Jakobus" staat in veel Bijbels boven deze perikoop. Dat is slechts een aanduiding. Overigens weten we als christenen dan meestal wel waar we het over hebben.

Dit is geen uitvinding van Jakobus. Het is een algemeen bijbels spraakgebruik. In het Nieuwe Testament vinden we vaker soortgelijke uitdrukkingen.

Voorbeeld: In Handelingen 18:21 lezen we dat Paulus afscheid neemt van de broeders en zusters in Efeze met deze woorden: *"Ik zal later bij jullie terugkomen, als God het wil."*

Dit is echt de taal van het geloof. We erkennen ermee onze diepe afhankelijkheid van de Heer. Jakobus wil zijn lezers hiertoe op roepen.

Het gaat hem niet alleen om spreken in het openbaar. Maar ook om wat je bij jezelf denkt en zegt. Het gaat hem om een mentaliteit, een levenshouding, die tot uiting komt in woord en wandel.

"Als de Heer het wil, zijn we dan in leven en zullen we dit of dat doen."

Beide, het leven en het doen zijn van de Heer afhankelijk. De wil van God is voorwaarde voor onze arbeidsmogelijkheden én voor ons leven als zodanig. We zijn afhankelijk van Gods welbehagen en zijn beschikking.

Leven en werken staan hier op één niveau, dat van de afhankelijkheid van de Heer. Van God, de Almachtige en van zijn Zoon Jezus Christus. Het leven is kort en in al zijn korthed onderworpen aan de Heer.

Jakobus wil het ons inprenten: "Als de Heer het wil, dan pas zul je leven en je zaken kunnen doen en je plannen ten uitvoer brengen." En als het over de wil van de Heer gaat, gaat het over zijn welbehagen, zijn goede wil voor mensen, voor zijn volk in het bijzonder.

De verhoogde Heer heeft de beschikking over ons leven en over ons doen en laten. We zijn geheel afhankelijk van Hem en zijn welbehagen. Jakobus stoot hier door naar de diepten van ons bestaan. We zijn helemaal op God en zijn welbehagen aangewezen. Ook in de plannen die we mogen maken, in de voornemens die we

mogen hebben. Ook bij het begin van het nieuwe jaar. Dat is de grondhouding in ons leven.

"Als de Heer het wil,..." Dat is diep geworteld in het christelijk geloof.

Wij hebben er een afkorting voor: D.V. Deo Volente. "Zo God wil" betekent dat.

Strikt genomen komen we dan eerder uit bij Paulus in Handelingen 18:21: *"Ik zal later bij jullie terugkomen, als God het wil."* Jakobus zegt: *"Als de Heer het wil..."* Dat betekent niets anders. De Heer is God.

Maar in het Nieuwe Testament is 'Heer' meestal een naam voor Jezus Christus, onze Heer, onze Eigenaar.

Jakobus leert ons, dat we in heel ons leven afhankelijk zijn van die Heer Jezus Christus. Het is ook zijn wil, die ons het leven geeft. Wie zou beter weten wat wij nodig hebben dan Hij? Hij die mens werd, die leed voor ons, die is gestorven en opgestaan en aan wie de Vader alle macht heeft gegeven in de hemel en op de aarde.

Wij geloven in de Heer Jezus Christus. Dat geloof moeten we tonen door afhankelijk van Hem te leven, van zijn genade, van zijn gaven, van zijn geboden.

Jakobus zelf heeft het beleden in het eerste vers van zijn brief. Hij weet dat hij een dienaar is van de Heer Jezus Christus. De Heer bepaalt met zijn wil ons leven. Wij hoeven er dan nooit aan te twifelen of het wel goed komt. De wil van de Heer is gericht op ons behoud.

"Toon uw geloof in uw levenshouding," zegt Jakobus. Dat is heel wat anders dan de grootspraak van de handelaars in vers 13.

5. Levende belijdenis

Zijn we er dan, broeders en zusters, als we overal snel even de letters D.V. neerschrijven? Is dat voldoende?

Nee, als ons hart er niet achter staat niet. Want het gaat hier niet om uiterlijkheden, om een formaliteit. Het gaat de Heer hier om het gelovige hart van de christenen. Het gaat Hem om uw en mijn hart en leven.

Elk automatisme, iedere vanzelfsprekendheid is hier verkeerd. Want het gaat hier om de fundamenteën van het leven.

De letters D.V. weglaten en met je daden laten zien dat de waarheid je beheerst, is beter dan die letters gedachteloos neerschrijven en dan verder doen wat je zelf wilt.

Deo Volente, dat is een belijdenis. Maar het moet wel een levende belijdenis zijn.

Twee letters zijn snel neergeschreven. Maar een leven uit het geloof, afhankelijk van de Heer en rekenen met Gods wil, dat vraagt heel wat meer energie. Toch komt het daar voor ons op aan, ook in 2014.

De Heer zelf roept ons daartoe op. Elk jaar, elke week, elke dag. Toon uw geloof in uw kijk op de toekomst, in het maken van uw plannen, in het bedenken en uitvoeren van uw voornemens.

Dat hoeven we niet te vermijden of te verbieden. Maar het besef van afhankelijkheid van de Heer maakt onze plannen wel meer open. Want de Heer kan ons leven soms heel anders leiden, dat wij denken of verwachten.

Toon uw geloof in uw werken.

6. Goed doen

Jakobus roept in heel zijn brief de christenen op om goed te doen. Denk aan hoofdstuk 2. Zo zegt hij in onze tekst:

"Als iemand weet hoe het hoort maar er niet naar handelt, dan zondigt hij." (vers 17)

Dat is een scherpe uitspraak van Jakobus en een dringende vermaning.

Weten hoe het hoort is: weten wat de Heer van je vraagt. Weten dat de Heer goede werken van je vraagt op grond van de belijdenis van je afhankelijkheid van Hem.

Weten dat je door het geloof goed doet en goed doen moet.

Wie wel het evangelie van de redding heeft gehoord, maar niet uit dankbaarheid vruchten voortbrengt, die doet zonde. Wie wel zegt te geloven, maar zijn geloof niet toont in zijn levenshouding, die doet verkeerd.

"Als iemand weet hoe het hoort maar er niet naar handelt, dan zondigt hij." (vers 17)

De plannenmakers uit vers 13 deden verkeerd met hun zelfverzekerdheid en hun grootspraak. Dat was hun tot zonde, juist omdat ze christenen zijn. Omdat ze beter weten door prediking en onderwijs van Jezus en zijn apostelen. Ze wisten het wel, maar ze leefden er niet naar. Ze kenden de stijl van Gods huis en van hun Heer, maar ze leefden in hun zaken doen naar de stijl van de wereld. Onafhankelijk, geëmancipeerd van God. Dat is ronduit zonde.

Jakobus vermaant ons ook. Wij weten het zo goed. D.V., we schrijven die letters gemakkelijk neer. Maar als het ons geen vlees en bloed geworden is, dan is ons dat tot zonde. Dan zal God het ons aanrekenen. Wanneer wij niet met Hem en zijn wil rekenen.

Dit moeten we weten voor het nieuwe jaar, ja voor heel ons leven. Het zal ons immers alleen goed gaan in de belijdenis van Gods almacht en van het koningschap van Jezus Christus. En in de erkenning van onze eigen nietigheid.

We doen goed, wanneer we ons in alles afhankelijk weten van de Heer en wanneer we luisteren naar zijn wil. Hij maakte die bekend in zijn woord en wet.

De spreukendichter zegt in Spreuken 16:3: *"Vertrouw bij je werk op de HEER, en je plannen zullen slagen."*

Zo is het. Dat is de basis, waarop wij in dit jaar aan de slag kunnen en mogen. Het werk wacht straks weer, thuis, op school, op kantoor, in de winkel, op het land, in de kerk.

Als de Heer het wil, zijn we dan in leven en zullen we dit of dat doen. Goed werk. Toon daarin uw geloof!

Amen